

Verslag van het bestuurlijk werkbezoek van de Zoetermeerse delegatie aan Jinotega van 21 maart tot en met 28 maart 2009

Inleiding

Aan de reis nemen deel:

1. Edo Haan, wethouder
2. Gerard van Wijk – gemeente Zoetermeer, beleidsadviseur internationale aangelegenheden
3. Peggy-Ann Clarck - raadslid CDA Zoetermeer – presidiumlid en plaatsvervangend commissievoorzitter
4. Werner Kasten - raadslid PvdA Zoetermeer – fractiesecretaris
5. Marik Bal, directeur van het Stedelijk College Zoetermeer
6. Ton de Bruijn, adjunct-directeur van het Stedelijk College Zoetermeer
7. Angelique Quentin - penningmeester van de stedenbandorganisatie Vereniging voor Internationale Solidariteit
8. Jeroen Disco - voorzitter van de stedenbandorganisatie Vereniging voor Internationale Solidariteit
9. Christl Mulder - consulent cultuur & educatie, bibliotheek Zoetermeer
10. Bert Boshoven - projectleider ICT-onderwijs in de gemeente Zoetermeer

Het doel van het werkbezoek is:

- bespreking van de lopende samenwerking binnen de gemeenschappelijke programma's via het Landelijk beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua (LBSNN) zoals Logo South en de millenniumdoelencampagne;
- het maken van afspraken met het gemeentebestuur van Jinotega over de uitvoering van het capaciteitsopbouwprogramma binnen het Logo South-programma Nicaragua 2009-2010 en het vastleggen van deze afspraken in een overeenkomst
- bespreking van de politieke situatie na de verkiezingen van 9 november 2008.

In het bijzonder zal daarbij worden besproken en zo mogelijk vastgelegd:

- Strategische Planning: De stand van zaken van PEM-PIMM-POA mede in relatie tot de PITs;.
- Strategische Planning/volkshuisvesting: Het geformuleerde c.q. vastgestelde gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid en het doen uitvoeren van deze plannen. Potentiële volkshuisvestingsprojecten, mede in relatie tot het programma van LBSNN-DIGH-CEPRODEL, zullen worden besproken. Voor dit programma van ca. 5 miljoen euro zal een overeenkomst worden getekend.
- Gemeentefinanciën. De stand van zaken alsook de nieuwe thema's als 'begroten op Resultaatindicatoren, social auditing via Comité Desarrollo Municipal en 'benchmarking'.

- Daarenboven zal de delegatie zich – gegeven de actualiteit - verdiepen in de politieke ontwikkelingen in Nicaragua en de betekenis daarvan op het lokaal niveau. Met als insteek de legitimiteitsvraag in Nederland van de steunverlening aan Nicaragua.

Behalve de wethouder en de ambtenaar bezoeken de overige leden van de delegatie Jinotega voor de eerste keer. Angelique Quentin woonde eerder gedurende een jaar in Managua.

Zoetermeer voert een actieve campagne voor de millenniumdoelen twee en acht. Twee wil zeggen: alle kinderen naar school ; acht wil zeggen: meer eerlijke handel en versterking van economische ontwikkeling. De opbrengsten van de campagne worden ingezet voor het basisonderwijs, beroepsonderwijs en versterking van economische initiatieven in Jinotega. Om de betrokkenheid in Zoetermeer tot uitdrukking te brengen zijn raadsleden en vertegenwoordigers van het onderwijsinstellingen en andere organisaties uitgenodigd om deel te nemen.

Het programma bestaat uit een gemeenschappelijk deel - samen met delegaties uit zes andere Nederlandse gemeenten – op zondag 22 en donderdagavond 26 en vrijdagmorgen 27 maart in Managua. Van maandag 23 maart tot en met donderdagmiddag 25 maart bezoekt de delegatie Jinotega. De delegatie trekt in Jinotega deels gezamenlijk op of splitst zich wanneer het gaat om meer politiek-bestuurlijke onderwerpen en onderwijsaangelegenheden.

Samenvatting

Logo South

In gesprekken op het gemeentehuis van Jinotega is op dinsdag 24 maart de voortgang op de verschillende onderdelen van het Logo South programma in presentaties uitgebreid toegelicht. We hebben vastgesteld dat voortgang is geboekt bij de uitvoering van de grote projecten die zijn gebaseerd op het strategisch plan. Een voor de stad belangrijk project is de renovatie van de markt, waarmee een investering van ruim twee miljoen dollar is gemoeid. Voor een deel wordt de bouw gefinancierd uit eigen middelen van de gemeente, maar voor een groot deel is de stad afhankelijk van overheidsgelden. Een zorg voor de lokale overheid is dat verandering van prioriteiten op nationaal niveau direct effect heeft voor de financiering van lokale projecten. In zijn algemeenheid geldt dat uitvoering van projecten dreigt te stagneren door het ontbreken van middelen.

De inkomsten uit lokale belastingheffing laten een nog steeds stijgende lijn zien. De burgemeester heeft zich als persoonlijk doel gesteld om te streven naar een score van 100%.

Woningbouw heeft zowel voor de nationale overheid als ook op lokaal niveau een hoge prioriteit. Niettemin blijft de woningbouwproductie achter. De gemeente denkt na over het opzetten van een zogenaamd *revolving fund* als microkredietvoorziening voor de bouw. Daarnaast bleek uit de presentatie dat er behoefte bestaat aan bouwondernemingen. Dat is redelijk opmerkelijk, omdat de

aannemerij in traditionele zin in steden als Jinotega onbekend is en kostenverhogend lijkt te werken. Woningbouwprojecten worden vaak in coöperatief verband gerealiseerd. De toekomstige bewoners/eigenaren bouwen met hulp van vakmensen hun eigen woning. Hier ligt voor Zoetermeer een kans om te onderzoeken in hoeverre beroepsopleidingen kunnen voorzien in de behoefte aan vaklieden.

Na de orkaan Mitch (1998) hebben de drie grote Zoetermeerse woningcorporaties geld beschikbaar gesteld voor vervangende woningbouw in Jinotega. Tot nu toe was de betrokkenheid van de corporaties eenmalig. Het nieuwe Logo South programma biedt de mogelijkheid aan de corporaties om garant te staan voor financiering van woningbouw in Jinotega in een samenwerkingsverband met Ceprodel, de Nicaraguaanse organisatie die verantwoordelijkheid neemt voor de realisering van de bouw van de woningen en de selectie van toekomstige eigenaren/bewoners, Dutch International Guarantees for Housing (DIGH) en LBSNN. Binnen de kaders van de in Managua op 27 maart ondertekende intentieovereenkomst die voorziet in onderzoek naar de bouw van duizend huizen in de partnersteden (zie bijlage 3), willen Vestia, De Goede Woning en Vidomes zich in de komende maanden oriënteren op mogelijke deelname aan het woningbouwprogramma door garantstelling. Daarover zullen binnenkort nadere gesprekken plaatsvinden.

De Nicaraguaanse gemeenten – zo ook Jinotega – worden vanuit het kantoor LBSNN in Managua ondersteund door zogenaamde technische teams op de gebieden strategische planning, gemeentefinanciën en belastingen, en huisvesting. De teams bestaan uit Nicaraguaanse deskundigen. Op hun beurt worden de teams ondersteund door Nederlandse gemeenteambtenaren die deel uitmaken van een expertpool en op gezette tijden invliegen in Nicaragua.

De combinatie van de het Logo South programma en het programma Caminando Juntos zorgt voor een koppeling van kennisoverdracht aan investeringen.

De politieke situatie in Nicaragua na de verkiezingen

Tijdens het werkbezoek is op nationaal en lokaal niveau gesproken over de na de verkiezingen van 9 november 2008 ontstane politieke situatie. Op die dag konden de Nicaraguanen naar de stembus om de burgemeesters en gemeenteraadsleden te kiezen. De verkiezingen zijn niet goed verlopen. Dat was voor minister Bert Koenders voor ontwikkelingssamenwerking aanleiding om de begrotingssteun aan Nicaragua op te schorten, in navolging van andere grote donoren. In een officiële verklaring van het ministerie zegt de minister: “Ik vind het onverantwoord om de Sandinistische regering, die vrije en eerlijke verkiezingen op alle mogelijke manieren heeft tegengewerkt, directe hulp te geven. Dat zou een verkeerd signaal zijn. Goed bestuur is een belangrijke voorwaarde voor het verkrijgen van deze vorm van hulp en ik vind dat ik consequent moet zijn bij het toepassen van dit criterium”. Het ministerie verklaart verder dat: “De andere hulpprogramma’s van zowel Nederland als de Europese Commissie zullen wel doorgaan. Nederland investeert in verbetering van de gezondheidszorg en het ondernemersklimaat in Nicaragua”.

Nicaragua vertoont nog vele kenmerken van de post conflict society. Veelvuldig treedt het spanningsveld op tussen enerzijds de behoefte aan stabiliteit en anderzijds de noodzaak tot vernieuwing. Daar waar tot voor kort de vernieuwing en dynamiek in het democratiseringsproces vooral kwam van de lokale actoren, zoals gemeenten, non gouvernementele organisaties (ngo's) en private sector, lijkt de regering van Ortega nu haar greep op het lokale niveau te hebben vergroot. Enerzijds door de wijze waarop de verkiezingen zijn georganiseerd en anderzijds door het opzetten en positioneren van aan de regeringspartij verbonden Volksraden (CPC, *consejo del poder ciudadana*) als autoriteit boven de gemeenteraden.

Voorafgaand aan het werkbezoek heeft LBSNN frequent overleg gehad met het ministerie om zijn positie te bepalen in overeenstemming met de lijn die het ministerie volgt. In Managua stond de delegatie in voortdurend contact met de Nederlandse ambassadeur, de heer Lambert Grijs. Voor de Nederlandse delegatie was van belang dat de uitgangspunten, doelen, werkwijze en organisatie van de stedenbanden, inclusief het kanaliseren van fondsen, in een overeenkomst tussen LBSNN, AMHNN (vereniging van Nicaraguaanse gemeenten met partners in Nederland), FODEL (landelijke organisatie van lokale ngo's) en RSPL (landelijk netwerk van de lokale private sector) zouden worden vastgelegd.

De insteek was de gerezen twijfels in Nederland over de legitimiteit van de steunverlening aan Nicaragua.

Een concepttekst opgesteld door LBSNN is op zaterdag 21 maart voorgelegd aan de Nicaraguaanse partners. FODEL en RSPL konden zich vinden in de tekst.

De Nicaraguaanse onderhandelingsdelegatie van AMHNN verwierp - door een interventie op presidentieel niveau - de voorgelegde tekst. Als gevolg van die opstelling ontstond een impasse. Als er geen onderhandelingsruimte meer zou blijken te zijn, zou LBSNN de samenwerking op gemeentelijk niveau opschorten en de start van het Logo South programma uit te stellen. Concreet zou dat betekenen opschorting van de samenwerking op het terrein van de strategische planning en huisvesting. Wel nog ondersteuning op het terrein van de gemeentefinanciën en belastinginning. De samenwerking met de ngo's en de lokale private sector zou worden gecontinueerd. Wel doorgaan dus met de millenniumdoelencampagne.

Deze situatie duurde tot donderdagochtend 26 maart. In Jinotega ontstond beweging, omdat een inmiddels door de Nederlandse delegatie geherformuleerde tekst, waarin zowel de Nicaraguaanse positie als die van Nederland recht werd gedaan door de burgemeester van Jinotega werd gefiatteerd. De burgemeester van Jinotega speelde een sleutelrol, omdat hij van de zeven gemeentebestuurders die de Nederlandse delegatie ontmoette, de enige was, wiens verkiezing en benoeming door de oppositie werd betwist. In de nieuwe tekst stond geen directe verwijzing naar de gemanipuleerde verkiezingsuitslag, maar wel een erkenning van de gezamenlijk gedeelde waarden en principes gericht op versterking van een democratische en pluralistische samenleving, de strijd tegen de armoede, goed bestuur, bevolkingsparticipatie, transparantie, onderwijs voor iedereen, samenwerking,

solidariteit en wederzijds respect. Met name deze passage in het concept convenant bood de ruimte voor hernieuwd overleg. In de loop van donderdagavond werd duidelijk dat de nieuwe tekst door AMHNNH zou worden ondertekend. Ook FODEL en RSPL konden zich vinden in deze tekst. Daarmee was de weg vrij voor ondertekening op vrijdagochtend 27 maart van zowel het convenant als de intentieovereenkomst voor de bouw van de woningen en de start van het Logo South programma.

Op vrijdagochtend ontstond echter een onverwachte situatie, doordat een van de twee grote landelijke dagbladen, El Nuevo Diario, opende met de kop dat “de CPC’s de Hollanders wegjoeg”. Daarmee suggererend dat de samenwerking tussen Nederland en Nicaragua op gemeentelijk niveau zou worden opgeschort. De kop in de krant werd toegeschreven aan wethouder Haan. De bron van het bericht in de krant bleek te liggen in Jinotega.

Een van de leden van de liberale oppositie, die wij op dinsdagavond 24 maart in Jinotega spraken, had contact gezocht met de betreffende krant en gezegd dat hij had begrepen dat de Nederlandse delegatie alleen de comités voor de gemeentelijke ontwikkeling erkenden en niet de CPC’s. De Zoetermeerse raadsleden die ook bij het gesprek aanwezig waren, herkenden zich niet in deze interpretatie. Zoetermeer had zich in het gesprek neutraal opgesteld en verklaard geen oordeel te vellen en alleen te zullen luisteren.

Op vrijdagochtend in Managua moest dit misverstand eerst worden opgehelderd alvorens tot de ondertekening kon worden overgegaan.

In zijn speech als vice-voorzitter van LBSNN zei wethouder Haan dat in de gesprekken op lokaal niveau met de partners van de gemeenten, van politieke partijen, van ngo’s en van private partijen gebleken is dat er veel steun is voor de inhoudelijke uitgangspunten van de samenwerking. Het toepassen van de waarden en principes in de concrete procesgang bij verkiezingen en besluitvorming is een blijvende opgave voor alle actoren, zowel in Nederland als in Nicaragua. Dat geldt ook de wijze waarop burgerparticipatie in Nicaragua is georganiseerd. De stedenbanden willen graag geïnformeerd blijven en het is goed dat is afgesproken om de uitvoering van de op gedeelde waarden gebaseerde acties jaarlijks te monitoren.

Diezelfde dag nog is door LBSNN in samenwerking met de Nederlandse ambassadeur een persbericht verspreid in Managua, waarin werd verklaard dat de Nederlandse delegatie een aantal convenanten had gesloten met de Nicaraguaanse partners:

- het convenant over de gedeelde waarden en principes van de samenwerking
- de intentieovereenkomst over de woningbouw
- bilaterale overeenkomsten tussen de gemeenten over de samenwerking binnen het Logo South project

Conclusies

- Een van de belangrijke doelen van de missie, de continuering van de gemeentelijke en particuliere samenwerking op basis van gezamenlijk gedeelde waarden en principes is gerealiseerd.
- De politieke situatie in Jinotega is niet stabiel. Partijen zijn nog zoekende naar hun posities in het nieuwe krachtenveld. Dat geldt zowel voor de politieke partijen die deel uitmaken van de gemeenteraad als voor de maatschappelijke organisaties en de private sector. Dat geldt evenzeer voor de positie van het comité voor de gemeentelijke ontwikkeling als voor de volksraad.
- De door Zoetermeer ondersteunde projecten voorzien in een grote behoefte.
- De besteding van de in Zoetermeer ingezamelde gelden gebeurt op een transparante manier. De gelden worden uitsluitend besteed aan gebouwen, leermiddelen, voedselprogramma's, niet aan organisatiekosten. Het leeuwendeel van de Zoetermeerse onderwijsgelden wordt door de ngo La Cuculmeca besteed. Dit is een zeer betrouwbare organisatie, waarmee Zoetermeer al jarenlang goed samenwerkt.
- Op het terrein van de gemeentefinanciën en belastinginning heeft Jinotega opnieuw vorderingen gemaakt.
- De sociale problemen in Jinotega zijn ongekend groot. De gemeentelijke organisatie is beperkt qua menskracht en kennis en onvoldoende in staat om de complexe vraagstukken in zijn volle omvang aan te kunnen.

Voortzetting van de Zoetermeerse betrokkenheid bij de versterking van het lokale bestuur, bij de realisering van de millenniumdoelen, zoals onderwijs en werkgelegenheid en ook op het gebied van huivering wordt door Jinotega, zowel de gemeente als de maatschappelijke organisaties en de private sector zeer gewaardeerd en aanbevolen.

Verslag

Zondag 22 maart

Ochtend

Onder voorzitterschap van Tineke Ladders komen de delegaties uit Rijswijk, Gennep, Groningen, Helmond, Maastricht, Eindhoven en Zoetermeer bijeen voor een briefing over de af te sluiten overeenkomsten, het nieuwe programma Logo South en de werkwijze.

Belangrijk thema is de politieke actualiteit:

- het optreden van de CPC's, de zogenaamde volksraden. De CPC's vormen de parallelle Sandinistische partijstructuur voor burgerparticipatie die de rol van de comités voor de gemeentelijke ontwikkeling (CDM's) in de gemeenten dreigen te gaan ondermijnen en
- de twijfel over de uitslag van de verkiezingen in de gemeenten.

De voorzitter LBSNN wijst in haar openingspeech op de jarenlange samenwerking tussen de Nicaraguaanse en Nederlandse partners. Maar ook op de veranderende politieke opvattingen in de Nederlandse gemeenteraden waardoor steun aan Nicaragua niet langer zeker is. Voorzitter zegt een aantal zorgpunten te willen delen: de strafbaarstelling van therapeutische abortus, recente gebeurtenissen tijdens en na afloop van de raads- en burgemeestersverkiezingen en de organisatie van de bevolkingsparticipatie. Ze stelt voor om in een gezamenlijk document de gedeelde waarden en principes vast te leggen.

De stichtingsraad van LBSNN heeft eerder besloten de samenwerking voort te willen zetten op basis van vriendschapsbanden, maar niet op dezelfde voet. Daarom is besloten om een overeenkomst voor te stellen aan de Nicaraguaanse partners, zowel de gemeenten als de landelijke federatie van lokale ngo's (FODEL) en het landelijke netwerk van de private sector (RSPL), waarin de gezamenlijk gedeelde waarden en principes van een democratische samenleving worden bevestigd. Het overleg loopt nog volop. Er is behoefte aan meer overleg. De Nicaraguaanse gemeenten verenigd in de Asociación de Municipios Hermanamientos Nicaragua Holanda (AMHNNH) vinden de verklaring te lang en met te veel thema's. De verwachting is dat de AMHNNH met een nieuw voorstel komt.

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken is van oordeel dat de Nederlandse gemeenten zich nu niet moeten terugtrekken, maar de dialoog gaande moeten houden. Minister Koenders is van mening dat de Nederlandse gemeenten gezamenlijk een belangrijke partner zijn. De minister heeft de reis niet ontraden.

Dan volgt een presentatie door de directeur LBSNN, Ronald van der Hijden, over de gemeentelijke samenwerking in het Logo South-project: continuering van de strategische planning, gemeentefinanciën & belastinginning en de woningbouw.

Voor goede succesvolle projecten uit het strategisch plan die toegevoegde waarde hebben voor de werkgelegenheid biedt LBSNN coaching aan. Nederlandse deskundigen begeleiden de technische teams in Managua.

Het huisvestingsprogramma – en de af te sluiten overeenkomst met Ceprodel (Nicaraguaanse organisatie die verantwoordelijk is voor het voorgenomen huisvestingsprogramma van duizend woningen), DIGH en LBSNN – staat open voor alle Nederlandse partnergemeenten. Een belangrijk doel is om grondbeleid in Nicaragua te ontwikkelen. Uit de vergadering komt de suggestie om te onderzoeken of via PUM (programma uitzending managers) aannemers kunnen worden betrokken bij het woningbouwprogramma.

Een andere suggestie is om aansluiting te zoeken bij het Platform beroepsonderwijs in Nederland. Er zijn middelen voor haalbaarheidsonderzoeken en marktonderzoeken in Nicaragua.

Het Logo South-programma voorziet niet in onderwijs.

De delegaties krijgen de opdracht mee om te onderzoeken of beroepsonderwijs kan aansluiten bij economische ontwikkelingen.

De Nederlandse ambassadeur in Nicaragua, Lambert Grijns, geeft zijn visie op de ontwikkelingen in Nicaragua. Hij zegt een sterke reactie “op de buitenkant“ van Nicaragua te zien. Hij geeft in overweging om vooral goed de achtergronden te beoordelen. Nicaragua is een land met een sterke concentratie van de macht, er is sprake van een ‘caudillo-cultuur’.

Er bestaat een brede maatschappelijke acceptatie van de concentratie van de macht.

Autoritair gedrag en machismo vind je ook in de gezinscultuur.

Hij wijst op de patriarchale rol van de kerk.

Er is een sterke uitvoerende macht.

En er sprake van cliëntilisme.

Er is sprake van een sterke partijinvloed tot het op laagste bestuursniveau. Na verkiezingen worden veel functionarissen vervangen.

De non-gouvernementele organisaties in Nicaragua zijn vaak voortgekomen uit politieke organisaties.

Voor president Ortega geldt:

- de deal met de kerk over therapeutische abortus en
- het ‘pacto’ met Aleman.

Hij constateert een verschuiving van een anti-Amerikaanse houding (pragmatisch) naar een anti-Europese houding (moralistisch).

Niettemin acht hij het beleid van Ortega beter dan dat van zijn voorgangers. Cijfers wijzen uit dat onder het liberale bewind de armoede is toegenomen evenals het analfabetisme. Onderwijs en gezondheidszorg scoren nu beter.

In 2008 is een politieke trendbreuk opgetreden door het verbod op twee politieke partijen. In het najaar van 2008 is een campagne gestart ‘tegen’ ngo’s.

Er is voorzichtig sprake van een herstel van vertrouwen.

De reactie van de Nederlandse regering was:

- in 2008 is de helft van de twaalf miljoen euro begrotingssteun opgeschort en 50 procent van de projectensteun. In totaal vijfendertig miljoen euro en
- in 2009 is de begrotingssteun voor 100 procent bevroren. Dat is een puur politieke beslissing. Het geld werd op zichzelf goed besteed. Hier is geld ingezet voor politieke sturing.

Andere signalen: de kerk wordt kritischer tegenover de regering. En er is geen dictatuur, want er is een politiek onafhankelijk leger en de politie is ook neutraal. Wel is sprake van toenemende politieke benoemingen.

Er is persvrijheid. De pers polariseert.

Naar verwachting wordt de strafbaarstelling van de therapeutische abortus binnenkort opgeheven.

Het begrotingstekort bedraagt 120 miljoen dollar.

De ambassadeur schetst tenslotte het scenario dat het instorten van de economie kansen biedt voor de herverkiezing van Ortega.

Middag

's Middags vindt een sessie plaats in aanwezigheid van de Nicaraguaanse bestuurders uit de partnergemeenten en vertegenwoordigers van FODEL en RSPL. De directeur van AMHNNH, Erwin de Castillo heet iedereen van harte welkom namens de burgemeesters en vice-burgemeesters. Daarna volgen verschillende lokale bestuurders met een boodschap aan de Nederlandse partners.

Vervolgens spreken de voorzitters van RSPL en FODEL.

De heer Jarquin, voorzitter van de commissie gemeentezaken in het nationale parlement spreekt over de situatie in Nicaragua.

Tot slot besluit de directeur van AMHMH met een presentatie van het nieuwe Logo South-programma.

De bijeenkomst wordt besloten met een receptie aangeboden door de Nederlandse ambassadeur.

Maandag 23 maart

Ochtend

Om half negen 's ochtends vertrek uit Managua naar Jinotega. Na een reis van ongeveer twee-en-een-half uur met een korte onderbreking op de markt van Sebaco arriveren de eersten van ons in Jinotega. De nieuwe weg van Sebaco naar Jinotega bekort de reis met ruim een half uur. Jinotega heeft jaren gestreden voor de aanleg. Sinds 2008 is de weg klaar en in gebruik.

We nemen onze intrek in het hotel en gaan lunchen in de stad. Volgens het programma dat is opgesteld door het gemeentehuis samen met La Cuculmeca, worden we om zes uur 's avonds

verwacht voor een officiële ontvangst en diner. In overleg met het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland-Nicaragua (LBSNN) vinden 's middags twee gesprekken plaats met organisaties die mogelijke partners voor ons kunnen zijn.

Middag

Het eerste gesprek is om twee uur bij Soppexxca. Een coöperatie die zich richt op verbetering van duurzame koffieteelt van kleine en middelgrote koffieboeren, maar niet alleen koffie, ook groenteproductie voor de gezinsconsumptie. De coöperatie kent ongeveer 900 leden van wie ruim een derde vrouwen. Soppexxca produceert fair trade-kwaliteit en exporteert onder andere naar Nederland. De organisatie investeert in milieumaatregelen en is sterk door samenwerking met families. Bij de koffieplantages zijn scholen waar de 'kleine koffiejongens' worden opgeleid. Het resultaat zien we in het koffielaboratorium waar we op bezoek zijn. Twee jonge mannen zijn volleerd koffieproever. Met slurpende geluiden selecteren ze de koffie op smaak. Op de plattelandsscholen worden jongeren ook opgeleid tot leraar. We drinken de lekkerste koffie tot nu toe. De wethouder stelt voor om te onderzoeken of de koffie kan worden geschonken op het stadhuis in Zoetermeer. Soppexxca is een mogelijke kandidaat voor samenwerking op het gebied van beroepsonderwijs.

Om vier uur die middag hebben we een afspraak bij Aldea Global. Eveneens een coöperatie van kleine en middelgrote boeren met een verzorgingsgebied dat reikt van Segovia, Jinotega en Matagalpa tot Madriz en Esteli. Ook Aldea Global is gecertificeerd door fair trade. Export van koffie vindt plaats naar Canada, Verenigde Staten, Puerto Rico en Nederland. Daarnaast produceren de boeren chili (pepers), tabak en bonen. Aldea Global is voor ons van belang omdat ze microkredieten verstrekt. Fondsen komen van externe geldgevers, zoals Oikocredit en RABO Bank. De kredieten worden verstrekt aan individuen, solidariteitsgroepen en coöperaties voor investeringen en onderhoud en reparaties op drie verschillende niveaus, afhankelijk van de betaalcapaciteit van de ontvangers. Aldea Global heeft bijzondere aandacht voor vrouwen, omdat zij doorgaans geen land als onderpand kunnen inbrengen. Aldea Global heeft een goed track record waar het gaat om de aflossingen: 94% van de verstrekte kredieten wordt binnen de daarvoor overeengekomen termijn terugbetaald. De organisatie biedt hulp bij het ontwerpen van businessplannen en het vergroten van landbouwkundige kennis. Daarnaast verzorgt ze onderwijs in het veld in bestaande voorzieningen. Opleidingen zijn er mede op gericht om de opvolging in de bedrijven veilig te stellen. Wat opvalt, is dat Aldea Global niet alleen de technische landbouwkundige vakopleidingen verzorgt, maar ook aandacht geeft aan HRM-aspecten: verbeteren van competenties om de juiste bedrijfsvoeringbeslissingen te kunnen nemen. Zoals de directeur Warren Armstrong zegt: "*Local actions for global effects*" en "Er is geld genoeg voor auto's, maar we missen praktijkervaring". Aldea Global is een mogelijke interessante partner op het gebied van beroepsonderwijs en microkredietfinanciering.

Avond

Dan terug naar het hotel om ons op te frissen en gereed te maken voor de ontvangst door het gemeentebestuur. Om zes uur 's avonds zijn we in een particulier huis, waar de salsaband ons verwelkomt met Latijns-Amerikaanse klanken. De burgemeester laat zich verontschuldigen; hij heeft verplichtingen elders. Hij wil dinsdagmorgen met ons ontbijten in het hotel. Vertegenwoordigers van de gemeente, lokale ngo's en bedrijven stellen zich aan ons voor. Hoe koud het in de tropen kan zijn, blijkt van lieverlee. Maar de klanken van de muziek brengen velen van ons op de dansvloer. Zowel de vice-burgemeesteres, Claudia Montenegro als wethouder Edo Haan spreken het gezelschap toe. Wethouder Haan wijst op de jarenlange vriendschapbanden en benadrukt de manier waarop we met de gemeente de ngo's en ondernemers in gesprek zijn en samenwerken op basis van gedeelde waarden en normen.

In de loop van de avond vraagt Lisette Rodríguez, kandidate voor het vice-burgemeesterschap van de liberalen, of zij met ons een gesprek kan hebben. Wij zeggen het gesprek toe voor dinsdagavond in het hotel.

Dinsdag 24 maart

Ochtend

Rond half acht meldt de burgemeester zich in het hotel voor het ontbijt. Wat een eerste kennismakingsgesprek had kunnen worden, blijft bij een vluchtig bezoek vanwege druk getelefoneer van de burgemeester.

Het ochtendprogramma is geheel gevuld met de presentaties over de voortgang van het Logo South-project. Na het spelen van de volksliederen van Nicaragua en Nederland wisselen we cadeaus uit. Sergio Espinosa, gemeentesecretaris, Antonio Valle, verantwoordelijk voor de strategische planning en Santos Lanzas, verantwoordelijk voor belastinginning, geven in een uitvoerige powerpointpresentatie (156 sheets) een toelichting op de voortgang van de projecten.

We stellen vast dat Jinotega voortgang boekt bij de uitvoering van de grote projecten die zijn gebaseerd op het strategisch plan, zoals afvalverwerking en onderwijs. Een voor de stad belangrijk project is de renovatie van de markt, waarmee een investering van ruim twee miljoen dollar is gemoeid. Voor een deel wordt de bouw gefinancierd uit eigen middelen van de gemeente, maar voor een groot deel is de stad afhankelijk van overheidsgelden. Een zorg voor de lokale overheid is dat verandering van prioriteiten op nationaal niveau direct effect heeft op de financiering van lokale projecten. In zijn algemeenheid geldt dat uitvoering van projecten stagneert door het ontbreken van middelen.

De inkomsten uit lokale belastingheffing laten een nog steeds stijgende lijn zien. De burgemeester heeft zich als persoonlijk doel gesteld om te streven naar een score van 100%.

Woningbouw heeft zowel voor de nationale overheid als ook op lokaal niveau een hoge prioriteit. Niettemin blijft de woningbouwproductie achter. De gemeente denkt na over het opzetten van een

zogenaamd *revolving fund* als microkredietvoorziening voor de bouw. Daarnaast bleek uit de presentatie dat er behoefte bestaat aan bouwondernemingen. Dat is redelijk opmerkelijk, omdat de aannemerij in traditionele zin in steden zoals Jinotega onbekend is en kostenverhogend lijkt te werken. Woningbouwprojecten worden vaak in coöperatief verband gerealiseerd. De toekomstige bewoners/eigenaren bouwen met hulp van vakmensen hun eigen woning.

Hier ligt voor Zoetermeer een kans om te onderzoeken in hoeverre beroepsopleidingen kunnen voorzien in de behoefte aan vaklieden.

Tegen het middaguur gaan we naar het kantoor van Cediprodel – gevestigd in waar voorheen de bibliotheek was gevestigd - de door de gemeente ondersteunde organisatie voor de bevordering van de lokale economie. Cediprodel richt zich op publiek-private samenwerking. De organisatie ontwikkelt zich tot een kennis- en informatiecentrum voor kleine en middelgrote bedrijven, zowel in de stad als in de rurale gebieden. Ook Cediprodel is een mogelijke partner voor samenwerking met Zoetermeer om lokale economische initiatieven te ondersteunen.

Aansluitend bezoeken we de bibliotheek die in afwachting van nieuwbouw tijdelijk is ondergebracht in een schoolgebouw. De omstandigheden laten te wensen over. Christl Mulder van de bibliotheek Zoetermeer biedt de veelal Spaanstalige boeken aan die ze uit Zoetermeer heeft meegenomen.

Middag

Na de lunch passen we het programma enigszins aan. We rijden naar het meer van Apanas voor een indruk van een koffieplantage en de toeristische potentie van het gebied. We bezoeken een veeboer annex koffieteler, begeleid door de oud-burgemeester van Jinotega, Eugenio Angel López López. We ervaren onderweg dat de infrastructuur voor toerisme - zoals goed begaanbare wegen - nog veel verbetering behoeft. Een van de speerpunten van het gemeentebestuur van Jinotega voor de komende jaren is om de wegen rond het meer van Apanas en naar de verderop gelegen dorpen te asfalteren.

Tegen half vijf komen we aan bij Ecoverde. Het ledervarenproject is een aantal jaren terug van de grond gekomen als private onderneming na een haalbaarheidsstudie die door Zoetermeer is gefinancierd. In het kielzog van de commercieel opgezette teelt van het siergroen worden lokale boeren uit de directe omgeving opgeleid om over te schakelen op dit product. Inmiddels levert een aantal kwekers voldoende kwaliteit zodat hun productie wordt afgenomen en verscheept naar Nederland voor de verkoop. Dankzij een subsidieregeling van de Nederlandse ministeries van Economische Zaken en voor Ontwikkelingssamenwerking, PSOM (programma samenwerking met opkomende markten), is dit project van de grond gekomen.

Een bewijs dat economische initiatieven binnen de stedenbandcontext kunnen ontstaan.

Avond

stemmen we daar in toe. Laat zij maar vertellen hoe de verkiezingen volgens hen verlopen zijn. Terug in het hotel gaan we - wethouder Edo Haan, samen met de raadsleden Peggy-Ann Clack en Werner Kasten gesteund door ambtelijke (vertaal)bijstand in gesprek met de liberale raadsleden van Jinotega. Ze hadden de vorige avond gevraagd met ons te praten. Gezien de politieke situatie. We krijgen daarbij een nauwgezette reconstructie van de veronderstelde manipulatie van de verkiezingsuitslag. Het beeld dat ze neerzetten, komt overeen met datgene dat we inmiddels al weten. Ze worden 'overal' buiten gehouden. Ze vrezen dat wij louter projecten gaan ondersteunen die afkomstig zijn van de regeringspartij. We vertellen hen dat we de in gang gezette samenwerking willen continueren en over onze millenniumdoelencampagne. Ze ondersteunen onze lijn om door te gaan met het verlenen van financiële steun aan met name scholingsprojecten en om dit zoveel mogelijk via niet-gouvernementele organisaties te doen. Volgens ons gaan ze een beetje opgelucht naar huis. Maar we realiseren ons meer dan ooit dat we in een wel heel erg gepolitiseerd land zitten.

Woensdag 25 maart

Het woensdagprogramma is geheel verzorgd door La Cuculmeca. De organisatie richt zich op onderwijs op verschillende terreinen (basisonderwijs, beroepsonderwijs voor jongeren in de landelijke gebieden en milieueducatie aan jongeren en volwassenen) en op bevolkingsparticipatie. La Cuculmeca maakt brochures op een laagdrempelige en toegankelijke manier met veel illustraties en weinig tekst. De organisatie speelt een belangrijke rol in het proces van opbouw van de lokale samenleving en goed bestuur, zowel in Jinotega als in FODEL, een door LBSNN ondersteund landelijk netwerk van non-gouvernementele organisaties voor de lokale ontwikkeling. La Cuculmeca is al jaren een belangrijke, betrouwbare en degelijk gebleken partner van Zoetermeer.

Ochtend

Zo'n vijftien kilometer buiten de stad bezoeken we Las Latas een school die deel uitmaakt van het scholennetwerk "14 september". Directrice Fatima Rosa Rivas vertelt ons dat de school financieel wordt ondersteund met geld uit de millenniumdoelencampagne. De school maakt deel uit van een samenwerkingsverband van scholen in de omliggende gemeenschappen. De school geeft onderwijs aan kinderen in de leerplichtige leeftijd en geeft trainingen aan docenten en ouders, een van de interventielijnen uit het onderwijsplan. Het onderwijs op de school is toegespitst op afvalverwerking, kennis van de grond en methoden om het milieu te beschermen. Docenten geven les aan leerlingen van verschillende leerjaren. In die zin verschilt de situatie niet van sommige scholen in Nederland. We constateren dat ondanks de gebrekkige behuizing de school over goede en moderne leermethoden beschikt. Nog niet alle kinderen uit de omgeving volgen onderwijs. Van de 390 geregistreerde leerlingen volgen er 168 onderwijs.

Terug naar de stad, naar de school voor voortgezet onderwijs Benjamin Zeledon. Een grote onderwijsinstelling met bijna 3.000 leerlingen. De leerlingen volgen lessen in drie shifts: 's ochtends, 's

middags en op zaterdag. De school werkt, zoals de andere scholen die we bezoeken, nauw samen met La Cuculmeca op het gebied van methodologische en technische kennis. Met geld uit Zoetermeer zijn zevenentwintig computers in het computerlokaal geïnstalleerd. Van het project maken ook docenten uit het departement Jinotega gebruik.

De school doet mee aan de webconferenties die vanuit Zoetermeer worden georganiseerd. Directeur Ronald Castro vindt het belangrijk om van elkaars cultuur kennis te nemen en op die manier kennis en ervaring uit te wisselen. De investering draagt bij aan de kwaliteitsverbetering van de school. Het computerlokaal speelt een rol in de alfabetiseringscampagne van de overheid. De school haalt een hoge score: 93 procent van de leerlingen doorloopt de school.

Middag

De derde school is het Instituto Nacional Augusto Cesar Sandino, kortweg INACS. Ook hier een computerlokaal dat met Zoetermeers geld is ingericht. De school telt 1.500 leerlingen, zegt directeur Antonio Garcia en geeft basis- en voortgezet onderwijs aan jonge kinderen, teenagers en volwassenen. De school heeft 54 docenten.

Leerlingen van de school trakteren ons op twee folkloristische dansen en de jeugdige voorzitter van de leerlingenraad bedankt ons voor de hulp die de school krijgt.

Om vier uur zijn we bij La Cuculmeca. Directeur Rita Muckenhirn, die al sinds midden jaren tachtig in Jinotega woont en werkt, geeft een rondleiding door de gebouwen die voor een flink deel met Zoetermeers geld zijn gerealiseerd. Dan volgt een uitgebreide presentatie van het werk dat La Cuculmeca in Jinotega verricht. We zijn zeer onder de indruk van de professionaliteit waarmee voorlichtings- en onderwijsprogramma's zijn opgezet. Tegen het einde van de bijeenkomst overhandigt wethouder Edo Haan acht laptops aan de directeur die beschikbaar zijn gesteld door Ecoware uit Zoetermeer, een leerwerkbedrijf dat zich heeft gespecialiseerd in het hergebruik van ICT-apparatuur. Dan is het tijd om de attributen die La Cuculmeca heeft verzameld voor de tentoonstelling van het Stads museum "Alle kinderen naar school. Zoetermeer en Jinotega" in ontvangst te nemen. De dag wordt besloten met een traditionele Jinotegaanse avondmaaltijd.

Avond

De Zoetermeerse politici hebben een lange nazit met de directrice inzake het spanningsveld van ondernemend investeren en de participerende 'burgerinspraakvormen' die daar op van toepassing kunnen zijn. Daarbij wordt herbevestigd dat La Cuculmeca verankerd zit in de Jinotegaanse samenleving en zelfs in Managua als een buitengewoon goede en betrouwbare ngo te boek staat.

Donderdag 26 maart

Ochtend

De laatste dag in Jinotega. Een deel van de groep gaat naar een schooltje voor beroepsonderwijs in La Fundadora, een kilometer of twintig buiten Jinotega. De rest - wethouder, raadsleden, ambtenaar

en voorzitter van de stedenbandorganisatie - maakt zich op voor een gesprek met het Comité de Desarrollo Municipal (CDM), oftewel het gemeentelijke comité voor de ontwikkeling van Jinotega. In Nicaragua is burgerparticipatie wettelijk geregeld. Alle gemeentelijke plannen moeten worden besproken met het CDM. Van infrastructuur en onderwijs tot gezondheid en milieu, kortom alle onderwerpen waar de gemeenteraad een besluit over moet nemen. Het CDM is breed samengesteld. Met vertegenwoordigers uit de verschillende wijken en gemeenschappen van Jinotega, zowel in het stedelijke gebied als daarbuiten. Maar ook met vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. In het Nicaragua van Daniël Ortega is een parallelle partijstructuur voor burgerparticipatie in het leven geroepen die de rol van de CDM's in de gemeenten dreigt te gaan ondermijnen. Een veeg teken is het tijdstip waarop het gesprek met het CDM zal plaatsvinden: om acht uur 's ochtends. In de tropen geen gek moment om te beginnen, maar wel als er pas vanaf een uur of negen bussen gaan rijden in de omgeving. Dat betekent dat vertegenwoordigers uit de omgeving nooit op tijd in Jinotega kunnen zijn. Het tijdstip van de ontmoeting is door het stadhuis bepaald. Dat ziet er niet uit als medewerking. De ontmoeting is in een groot lokaal met openslaande deuren. We zitten in een halve kring. Een goed voorbereide powerpointpresentatie met de successen tot nu toe wordt om de haverklap wreed verstoord door ronkende motoren, optrekkende bussen, drillboren. De tolk heeft het moeilijk. En wij ook. De boodschap die we meekrijgen: het CDM is goed georganiseerd, heeft draagvlak in Jinotega, er zijn veel successen geboekt, waaronder de strijd voor de nieuwe weg naar Jinotega en de strijd tegen de privatisering van het meer van Apanas. Desgevraagd zeggen de aanwezige leden vertrouwen te hebben in de toekomst en de positie van het CDM. Alleen heeft de burgemeester het budget voor het CDM in 2009 van 160.000 cordoba's niet goedgekeurd. Ook dit komt ons niet al te vriendelijk over. En nog steeds druppelen CDM-vertegenwoordigers uit de stadsprovincie Jinotega binnen.

Om tien uur worden we verwacht in het parkje met de replica van de molen uit de Zoetermeerse Eerste Stationsstraat. Daar wacht ons de opening van het computercentrum Nexus en de officiële ingebruikneming van de molen. Maar eerst volgen het spelen van de volksliederen en toespraken van een priester, burgemeester Leonidas Centeno en wethouder Edo Haan. Beiden reiken diploma's uit aan medewerkers van de gemeente die met succes een opleiding hebben gevolgd. De honderden aanwezige schoolkinderen die enthousiast met vlaggetjes zwaaien, genieten van de meegebrachte molenspeculaasjes. Dan is het tijd om het computercentrum officieel te openen. Zoetermeer heeft gezorgd voor de computers. De bevolking, maar vooral jongeren kunnen hier tegen een geringe vergoeding gebruik maken van de computers met een internetverbinding.

Naast het computercentrum staat een replica van de molen uit de Eerste Stationsstraat, als tastbaar blijk van de vriendschap met Zoetermeer. Ook hier een schaar en een lint gevolgd door overheerlijke Jinotegaanse koffie. De molen is een soort van café.

Middag

Er is inmiddels ook een urgente situatie ontstaan rond het af te sluiten convenant, waarin de Nederlandse gemeenten samen met de Nicaraguaanse partners de gezamenlijk gedeelde waarden en uitgangspunten van de samenwerking willen herbevestigen. Dat vraagt om aanvullend overleg in LBSNN-verband. Wethouder Edo Haan neemt daar als bestuurslid aan deel. Wij gaan na de lunch naar Banpro, een landelijk opererende bank die onder andere microkredieten verstrekt. De vestigingsdirecteur en de regiodirecteur zijn onze gesprekspartners. Omdat we met onze millenniumdoelencampagne ook geld ophalen voor economische activiteiten willen we van de bank weten, welke initiatieven kunnen bijdragen aan versterking van de werkgelegenheid. In een interessant gesprek komen we te weten dat er vier sectoren zijn die voor Jinotega van belang zijn: koffie, veeteelt, (eco)toerisme en *basic grains*, bonen dus. De bank verstrekt kredieten van 3.000 tot 3.000.000 cordoba's, tegen voor Nicaragua relatief lage rentepercentages. De bank beheert ook fondsen voor derden. Bovendien voegt de bank eigen geld tot veertig procent toe in succesvolle projecten. Dat zou voor ons een aantrekkelijke optie kunnen zijn. Op dat moment voegt wethouder Edo Haan zich alsnog bij het gesprek. We nemen afscheid met de constatering dat we terug in Zoetermeer verder zullen nadenken over deze mogelijkheid. Banpro is één van de allergrootste spelers in haar werkgebied met vestigingen Zuid- & Midden-Amerika en een vestiging in een NewYork.

Tegen half vier vertrekken we uit Jinotega naar Managua voor een evaluatie in het hotel met de overige delegatieleden uit de andere gemeenten. De ervaringen worden uitgewisseld, de concepttekst van het af te sluiten convenant gaat rond en in aanwezigheid van de Nederlandse ambassadeur besproken en om half tien besluiten we de bijeenkomst.

Vrijdag 27 maart

Ochtend

Het is spannend. El Nuevo Diario, een van de twee grote landelijke dagbladen van Nicaragua, opent met de kop: "CPC's jagen Nederland weg". De CPC is de parallelle partijstructuur van de Sandinisten voor burgerparticipatie. Wethouder Edo Haan als vice-voorzitter wordt in de krant geciteerd. De Zoetermeerse politici die bij het bewuste gesprek met de liberale fractie in Jinotega waarnaar verwezen wordt, aanwezig waren, zeggen zich niet te herkennen in de gewraakte passage. Heel vervelend allemaal, juist omdat afgelopen week zo intensief tussen de delegaties is overlegd om tot een gezamenlijke tekst te komen als opmaat voor de te ondertekenen overeenkomsten, waaronder die van het bouwen van maar liefst 1.000 woningen in de stedenbandgemeenten. Eenmaal bij Amunic (Nicaraguaanse VNG) aangekomen, wordt eerst stevig overleg gevoerd eer de kou uit de lucht is. Dan is het moment daar voor speeches de vriendschap tussen beide landen en de steden. Beide delegaties geven aan sterk waarde te hechten aan democratische participatievormen van burgers. Veel applaus en veel flitsende camera's en andere pershandelingen. De overeenkomsten over de samenwerking op basis van gedeelde waarden, het contract over de huisvesting en de bilaterale

overeenkomst waarin de afspraken over de samenwerking binnen het Logo South-project zijn vastgelegd, worden ondertekend.